

? Sætte spørgsmål og stillede spørgsmålstegn

Uden at ville beskyldes for at være sprogpurist – tværtimod synes jeg, at det er morsomt og interessant, at sproget udvikler sig – vil jeg gerne have luft for min frustration og irritation mht. et spørgsmål om spørgsmål(stegn): Gennem flere år har jeg iagttaget en stadig mere omsiggribende – også og måske især – blandt avis- og TV-journalister – sammenblanding af vendingerne:

- (1) sætte spørgsmålstegn ved
- (2) stille spørgsmål til,

således at det bliver til *stille spørgsmålstegn til*, senest i Politiken (14.03.09, forsiden af bogsektionen), hvor en forfatter i et essay bl.a. skriver: *...samt at stille spørgsmålstegn til magten...* Her er der næppe tale om sproglig digterisk frihed! Mon disse vendings-mixere også ville skrive *at stille punktum for* eller *at stille udråbstegn ved*?

Venlig hilsen,
En ældre Jeronima
Karen Madsen Petersen
Grindsted

! De to vendinger er ganske rigtigt blevet blandet godt og grundigt sammen. De består begge af tre led, og de adskiller sig i princippet mht. alle tre: verbet (*sætte* vs. *stille*), substantivet (*spørgsmålstegn* vs. *spørgsmål*) og præpositionen (*ved* vs. *til*). I praksis finder man imidlertid alle otte kombinationsmuligheder af ordene. Her er de rangeret efter hyppighed i KorpusDK, Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs samling af elektroniske tekster på i alt 56 millioner ord (omtrentlige antal forekomster i KorpusDK er anført i parentes; som et resultat af den anvendte søgeprocedure kan enkelte forekomster være blevet overset).

(1) sætte spørgsmålstegn ved	(607)
(2) stille spørgsmål til	(377)
(3) stille spørgsmålstegn ved	(232)
(4) stille spørgsmål ved	(91)
(5) sætte spørgsmål ved	(37)
(6) sætte spørgsmål til	(2)
(7) sætte spørgsmålstegn til	(1)
(8) stille spørgsmålstegn til	(0)

Som det fremgår, er der kun ganske få forekomster af kombinationerne (6) og (7) i KorpusDK, og kombination (8) findes tilsyneladende slet ikke der, men der er talrige eksempler på alle tre kombinationer på internettet.

Der er ingen tvivl om, at (3)-(8) i hvert fald historisk set er sammenblandinger. *Ordbog over det Danske Sprog* kender kun til (1) og (2), og det er netop kun (1) og (2), der for den konservative og opmærksomme sprogbruger er helt upåfaldende: Spørgsmålstegn og alle mulige andre tegn sætter man ved (eller før eller efter) noget; spørgsmål stiller man til nogen (eller sjældnere noget – f.eks. et punkt på en dagsorden). Men i hvert fald (3) *stille spørgsmålstegn ved* er efterhånden ved at være fuldt acceptabel. At dømme efter en søgning på Google optræder denne kombination således særdeles hyppigt på internettet – den lader faktisk til at være hyppigere end (2) *stille spørgsmål til*.

For at gøre forvirringen komplet er der gået kludder i den indholdsmæssige forskel på de oprindelige vendinger, (1) og (2). (1) har betydningen 'drage i tvivl, udfordre', mens (2)'s standardbetydning er 'spørge (nogen eller til noget)'. Alle sammenblandingerne har imidlertid (1)'s betydning, og sandsynligvis som et resultat af usikkerheden om, hvordan vendingerne lyder, kan nu selv (2) undertiden findes med denne betydning: "Jeg kan måske se på tingene med friske øjne

og *stille* nogle *spørgsmål* til det, der er vane og tradition i de elektroniske medier", skriver Lisbeth Knudsen, men hun er jo også journalist.

Sammenblandingerne kan ses som resultatet af et samspil af flere faktorer. For det første er de to oprindelige vendinger, (1) og (2), ensartet opbygget. Begge består som nævnt af et verbum, et substantiv og en præposition. For det andet har de et fælles element: *spørgsmål(-)* (jf. *øje for øje* og *tand for tunge*, der er resultatet af en sammenblanding af *holde tand for tunge* og *øje for øje* og *tand for tand* med fælleselementet *tand for*). For det tredje er deres betydninger skønt forskellige så dog klart beslægtede: Når man stiller spørgsmål, er det ofte, fordi man er i tvivl. Det er netop derfor, man ved at sætte et spørgsmålstegn kan signalere, at man drager noget i tvivl eller udfordrer det. For det fjerde er udskiftningen af det oprindelige *sætte* med *stille* i forbindelse med *spørgsmålstegn* forståelig, for så vidt som spørgsmålstegn og andre tegn jo ikke sidder, selv om de er sat, men står. Af samme grund ville *stille punktum* og især *stille* (lodrette) *udråbstegn* være forståelige, men de findes ikke, og der er ikke nogen grund til at frygte, at de skulle opstå som sammenblandinger, for der er ikke noget, de kunne være sammenblandinger af.

KB